

Motion till riksdagen 2005/06: MJ426

av Fredrik Olovsson (s)

Destruering av explosivämnen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att destruering av explosivämnen undantas EU:s lagstiftning mot öppen förbränning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att regeringen bör se över nuvarande delegationsordning för miljöprövningsbeslut involverande explosivämnesavfall.

Motivering

Svenska företag inom explosivämnesbranschen ligger i framkant på världsmarknaden när det gäller destruering av sprängämnen. Det gäller destruering av såväl militära kasserade sprängämnen som civila sprängmedel. Ett av dessa världsledande företag är Nammo Vingåkersverken, beläget i Vingåkers kommun. Vid Vingåkersverken hanteras i huvudsak explosiva varor såsom bomber, torpeder, grovkalibrig ammunition, minor och finkalibrig ammunition. Verkansdelarna demonteras och därefter separeras explosivämnen i olika processer. Explosivämnen återanvänds bland annat till civila laddningar eller säljs som bulkvara för den civila marknaden. Arbetsoperationerna för verksamheten omfattar förvaring, hantering, demontering, återvinning av explosivämne och renbränning av metaller för återvinning. Alla material som går till återvinning måste vara garanterat fria från explosivämnen för att kunna återinföras i kretsloppet. Metallobjekt måste därför renbrännas i renbränningsugnar med rökgasrening eller om det inte är möjligt, i bränngröp på en särskild brännplats. Material som destrueras på särskild brännplats är icke återvinningsbart krut, sprängämnen och sprängämneskontaminerat avfall. Under 2004 återvann Vingåkersverken 94 procent av allt inkommande material. Förbränningen av kontaminerat material utgör alltså endast 6 procent av allt material. Av de 6 procenten motsvarar 35 procent sprängämne och krut. På grund av den öppna förbränning som ändå behöver användas vid

Fel! Okänt namn på

destruering av sprängämnen har företaget hamnat i kläm mellan två befintliga lagar. Det handlar om en konflikt mellan att minska miljöpåverkan och att bejaka säkerhetsaspekterna vid hanteringen av sprängämnen. En konflikt som är ett hot mot hela explosivämnesbranschens framtida existens.

De ändringar som införts i miljölagstiftningen genom förordningen om avfallsförbränning, SFS 2002:1060, (genomförande av EG-direktiv 2000/76/EG) som trädde i kraft den 3 januari 2003 (för befintliga anläggningar 28 december 2005) påverkar hanteringen av explosivämnesavfall. Förordningen ställer krav på att förbränning av farligt avfall skall ske i ”förbränningsanläggningar för farligt avfall”. Enligt avfallsförordningen (2001:1063) är avfall från och av explosivämnen klassat som farligt avfall. Det finns dock inga förbränningsanläggningar för farligt avfall i Sverige som kan hantera explosivämnen ur säkerhetssynpunkt. Dessutom saknar de befintliga förbränningsanläggningarna de erforderliga myndighetstillstånden för explosivämneshantering. De här ändringarna i miljölagstiftningen kan uppfattas gå i direkt strid med rådets direktiv 93/15/EEG av den 5 april 1993 om harmonisering av bestämmelserna om utsläppande på marknaden och övervakning av explosiva varor för civilt bruk. I fallet Nammo blir detta särskilt tydligt. Med stöd av miljöbalkslagstiftningen som gäller med avfallsförordningen (2001:1063) och Naturvårdsverkets föreskrifter 2002:28 om avfallsförbränning har Länsstyrelsen i Södermanlands län beslutat att Nammo inte får fortsätta sin öppna förbränning av explosivämnen. I avfallsförordningen definieras olika typer av avfall och där finns ammunition, sprängämnen m.m. medräknade som avfall (bilaga 2, kapitel 16:04). Naturvårdsverkets inställning är dock att den öppna förbränningen i första hand är ett säkerhetsproblem, inte ett miljöproblem. Räddningsverket å sin sida anser att det trots allt är miljölagstiftningen som gäller. Räddningsverkets föreskrifter innehåller mycket strikta regler rörande säkerheten vid destruering av sprängämnen. Det ställs krav på industrin att de ”ämnen” som lämnar industrin skall vara garanterat fria från explosivämnen. I fallet Nammo gäller till exempel att de metaller som skickas till metallsmältverk under inga omständigheter får innehålla explosivämnesrester. Enligt en kontaktad expert på Räddningsverket är öppen förbränning det enda reella alternativet. Endast öppen förbränning kan upprätthålla den säkerhetsnivå som krävs vid destruering av explosivämnen. Samma expert betonar att problemet inte bara berör Nammo. Samtliga explosivämnestillverkare lämnar ett visst spill som måste omhändertas. Det kan röra sig om blandningar av explosiver som inte går att transportera på allmän väg utan måste destrueras på plats vid tillverkningsstället. Företag som berörs av detta är Dyno och Kimit som levererar till gruvorna i Sverige. Utan företagen Dynos och Kimits verksamheter riskerar hela gruvnäringen att stanna upp. I andra EU-länder har man uppmärksammat den krock som uppstår mellan befintliga lagar. Därför har man i Nederländerna, Belgien, Tyskland och Finland lagstiftat om ett undantag från EU:s lag mot öppen förbränning. En undantagsregel från denna lag bör instiftas även i Sverige. Det bör ske under förutsättning att företagen inom explosivämnesbranschen fortsätter att arbeta för en utveckling av miljövänligare metoder som minskar miljöpåverkan vid

Fel! Okänt namn på

destruering av sprängämnen. Regeringen bör se över rådande lagstiftning i syfte att införa ett undantag mot EU:s lag mot öppen förbränning.

Ytterligare att beakta i detta fall är huruvida likabehandlingsprincipen verkligen har efterlevts. I fallet Nammo har Länsstyrelsen i Södermanlands län inte beviljat tillstånd för öppen förbränning. Däremot har Länsstyrelsen i Örebro län i ett likartat fall beviljat tillstånd för destruktionsverksamhet omfattande öppen förbränning. Inget av fallen är prejudicerande. För att säkerställa likabehandlingsprincipen i miljöprövningsärenden involverandes explosivämnesavfall kan en centralisering vara nödvändig. Förslag på myndigheter som kan utföra den uppgiften är Naturvårdsverket eller Räddningsverket. Regeringen bör därför se över nuvarande delegationsordning för miljöprövningsbeslut involverande explosivämnesavfall.

Stockholm den 27 september 2005

Fredrik Olovsson (s)